

2017-02-27

Verksamhetsberättelse för 2016

Organisation

Medlemmar

Under 2016 har följande 21 medlemmar (kommuner, företag och organisationer) varit med i Lygnerns vattenråd.

Betalande medlemmar

Bollebygds kommun
Borås stad
Härryda kommun
Kungsbacka kommun
Marks kommun
Flügger AB (betalar för recipientkontrollen)

Övriga medlemmar

Agenda Enviro AB
Firma Consort
Hulta kraftstation
LRF Borås kommungrupp
LRF Kungsbacka kommungrupp
Lygnerregionens Fiskevårdsområdesförening
Marknadsplats Sjuhärad
Naturskyddsföreningen i Mark
Samrådsgruppen för fiskevårdande åtgärder Lygner/Storån
Sveriges Sportfiske- och fiskevårdsförbund
Sällskapet Sportfiskare i Göteborg
Sättila Hembygdsförening
Sättila Socken Byalag
Södra, Marks skogsbruksområde.
Vattenfall AB

Ledamöter och ersättare i styrelsen

Sven Johansson, ordförande (Härryda kommun)
Lennart Svensson, vice ordförande (Borås kommun)
Bengt Wallgren (Kungsbacka kommun). Bengt har under året flyttat och ersatts av adjungerande Cristian Johansson.
Ragnar Nilsson (Marks kommun)
Roger Persson (LRF)
Kjell Svensson (Södra)
Lars Bruno Johansson (Sällskapet Sportfiskare i Göteborg)
Jakob Engelbretsson, ersättare (Bollebygds kommun)
Tomas Grönesjö, ersättare (näringslivet)

Ekonomisk förvaltare och revisorer

Ekonomisk förvaltare har varit Kungsbacka kommun genom Mariann Gustavsson. Under året har Jessica Selin vid Kungsbacka kommun tagit över. Revisorer har varit Bengt Classon och Göran Nilsson. Ersättare har varit Göran Olausson och Ulf Persson.

Sekreterare

Sekreterarskapet har skötts av Peter Nolbrant, BioDivers Naturvårdskonsult.

Valberedning har bestått av

Holger Karlsson, Rävlanda (sammankallande) och Gill Lagerström, Sättila.

Kontaktperson länsstyrelsen

Johan Andersson har varit kontaktperson från Länsstyrelsen i Västra Götalands län och har deltagit på styrelsemöten. Under året har Ragnar Lagergren tagit över. Kontaktperson från Länsstyrelsen i Halland har varit Steffi Gottschalk.

Kattegatts kustvattenråd

Under året har Lygnerns vattenråd varit deltagare i Kattegatts kustvattenråd.

Vattenrådets verksamhet

Styrelsemöten

Sju styrelsemöten har skett under året. Protokoll ligger på vattenrådets hemsida.

Årsmöte

Årsmöte arrangerades av Kungsbacka kommun den 9 maj i Fjärås församlingshem. 33 personer deltog. Protokoll och beslutade handlingar ligger på vattenrådets hemsida.

Medlemsmöten

Medlemsmöte i samband med årsmötet

I samband med årsmötet skedde följande föredragningar. 33 personer deltog.

- Recipientkontrollen 2015 redovisades av Alf Engdahl, Medins Havs- och vattenkonsulter AB.
- Bevara atlantlaxen! Förvaltning, fri vandring och frisk fisk i rena vatten. Ett föredrag som även handlade om laxparasiten *Gyrodactylus salaris* som etablerat sig i Rolfsån. Ingemar Alenäs.
- Vattnet i skolan – framtida utvecklingsmöjligheter. Peter Nolbrant, Lygnerns vattenråd.
- Idéer, visioner och diskussioner om fortsatta arbetet. Tankar som kom fram:
 - Viktigt att gå vidare med frågan om laxparasiten och knyta ihop åtgärder till en helhet.
 - Biotopförbättrande åtgärder behövs vid Hjälmsån. Anders Lund från Kungsbacka kommun berättar att detta har påbörjats.
 - Vid nästa årsmöte i Borås behöver frågor om dagvatten och Viared tas upp.
 - Vid nästa möte kan styrelsen ta fram ett dokument med idéer och visioner som ett underlag att diskutera utifrån.
 - Barnen är viktiga att fortsätta arbeta med.

Idé- och samverkansmöte om vatten och skola den 21/9 i Göteborg

Lygnerns vattenråd tillsammans med Vattenmyndigheten, Bee together, RCE Västra Götaland och Studieförbundet Vuxenskolan Västra Götaland bjöd in alla intresserade inklusive vattenrådets medlemmar. Syftet var att se hur man kan utveckla vattnet i skolan. Intresset var över förväntan och totalt medverkade 40 personer från 29 organisationer. En blandad grupp deltog med åldrar på 15 år och uppåt, och med spridning från Uppsala, Stockholm, Dalsland, Kalmar, Blekinge, Skåne, Halland och Västergötland samt dessutom från Danmark. I summeringen var viljan tydlig att utveckla arbetet, fortsätta nätverket och samverka. Behovet av plattform för nätverk och information var tydlig. Finansiering av en webbportal för detta behövs. Sammanfattning av mötet och workshopen ligger på vattenrådets hemsida.

Övriga möten

Nätverksträff för vattenråd längs Hallandskusten den 9 februari

Kustvattenråden längs Hallandskusten träffades i Halmstad med fokus på åtgärder. Sven Johansson och Peter Nolbrant deltog. Problemet vid Ålgårda kraftverk och att det tagit för lång tid för länsstyrelsen i Halland att agera lyftes vid mötet.

Rådslag Kattegatts kustvattenråd den 3 mars

Rådslag och workshop som mycket handlade om turism, yrkesfiske och säljakt, på Löftadalens folkhögskola. Sven Johansson deltog.

Möte om överföringsledning den 10 mars

Lygnerns vattenråd fick information om pumpstationernas placering längs den nya avloppsledningen Hägnen-Sätilla genom Kungsbackaåns vattenråd efter att tiden för synpunkter hade gått ut. Marks

kommun kontaktades varefter man kom och informerade vattenrådet. Sättila byalag har hört av sig till vattenrådet eftersom de är oroliga för bräddningar vid pumpstationen vid Sättila nära Lygnern.

Karin Ahlgren och Ove Sikén från Marks kommun berättade om överföringsledningen Hägnen-Skene och pumpstationerna vid Storån, Lygnern och Almered. Dragningen innebär både avlopp, dricksvattenförsörjning och ev. fiber. Fyra pumpstationer för avlopp berör Lygnern (Ryda, Sättila-vid reningsverket, Blåsås och Almered). Vid pumpstopp ska man kunna magasinera avlopp innan bräddning sker; under 3 dygn vid Ryda (bräddning i dike som efter ett antal hundra meter mynnar i Storån), 1 dygn vid Sättila reningsverk (bräddning i Storån) och 2 dygn vid Blåsås (bräddning i Lygnern). Vid Almered finns det inte något magasin planerat utan här sker bräddning direkt i Gäddejöbäcken som sedan rinner i Lövbrobäcken och vidare till Lygnern. Mobila reservaggregat ska kunna sättas in vid strömavbrott, slamsugning av magasinerna kan göras vid elavbrott, den kommunala befintliga reningsverksorganisationen finns till hands. Dubbla pumpar finns vid varje pumpstation vid pumphaveri. Det ska finnas möjlighet att ansluta enskilda avlopp till ledningen på vissa platser vilket minskar näringstillförseln till miljön från dessa. Överföringsledningen innebär också att utsläppen och ev bräddningar vid Sättila reningsverk försvinner när verket läggs ner. Detta kommer att göra att näringsbelastningen i avrinningsområdet totalt sett minskar.

Synpunkter som kom upp: Lövbrobäcken har problem med för höga näringsnivåer. Åtgärder behöver därför göras här för att minska näringstillförseln för att uppnå vattendirektivets krav. Bygg större magasin vid pumpstationerna så att bräddning inte alls behöver ske. Hur fungerar styrningen för regleringen mellan pumpstationer vid strömavbrott? Ove och Karin tar med sig de synpunkter som kommit upp. Vattenrådet fanns inte med på sändlista för att lämna synpunkter på överföringsledningen men ska nu finnas med och få tillsänt kommande handlingar för yttrande.

Deltagare: Sättila Byalag: Gill Lagerström och Anders Lind. Lygnerns vattenråds styrelse: Sven Johansson, Lennart Svensson, Roger Persson, Kjell Svensson, Lars-Bruno-Johansson. Lst: Johan Andersson. Sekr: Peter Nolbrant.

Vattenrådets dag den 18 mars

Vattenmyndigheten och Länsstyrelsen bjöd in till information, möjlighet till diskussion och utbyten av erfarenheter kring arbetet med vattenförvaltningen. Lennart Svensson och Peter Nolbrant deltog. Peter berättade om utvecklingsmöjligheterna för Vattnet i skolan den 18 mars. Intresset var stort. En workshop om detta genomfördes också under dagen för att få in tankar om utveckling.

Informationsmöte om överföringsledning och pumpstationer i Rävlanda kommun

Rävlanda planerar en pumpstation utan överfyllnadsbrunn och med bräddning i bäck inom avrinningsområdet. Överföringsledning planeras mellan Hällingsjö och Rävlanda med fyra pumpstationer vid bäckar i avrinningsområdet. Vid mötet svarade man att det var förhandlingsbart med uppsamlingsbrunnar för bräddning vid pumpstationerna. Sven Johansson och Roger Persson deltog på informationsmötet som arrangerades av Rävlanda kommun.

Projekt

Vattnet i skolan

Projektet har fortsatt under året som är det sista året för LONA-projektet. Följande aktiviteter har genomförts:

Rävlandaskolan (ca 50 elever) har fått besök och hjälp med att undersöka vattenmiljöerna tillsammans med elever under året.

Vattnet i skolan har gett ringar på vattnet. Samverkan med Gullmarns vattenråd har skett. Efter en informationsträff den 25/1 startades ett liknande pilotprojekt i Gullmarns vattenråd tillsammans med tre skolor under året.

Förfrågan om intresse för bussrundtur/fortbildning i augusti har skickats ut. För få hörde dock av sig vilket gjorde att den inte blev av.

Dokumentation med kartor och bilder för de pedagogiska vattenmiljöerna vid skolorna har färdigställts och skickats till respektive skola samt ligger på vattenrådets hemsida. Sammanställning av länkar till hemsidor om vatten, skola och vattenråd har också tagits fram och ligger på vattenrådets hemsida.

Ett nationellt nätverk finns som håller kontakt genom via blogg och facebook-grupp efter nätverksmötet i Göteborg den 21/9.

Ansökan om pengar med koppling till de Globala målen och Agenda 2030 har gjorts från Sida för utveckling av en webbportal för Vattnet i skolan. Ansökan beviljades dock inte.

Töllsjöskolan har hört av sig och ville ha ett samarbete kring vatten under hösten när de ska ha tema hållbar utveckling. Lärare på Strömma naturbruksgymnasium har frågat efter stöd i deras utbildning till hösten som rör ekologi och artkunskap längs Gårån. Globträdet som var med på nätverksmötet i Göteborg kommer att sätta upp en teaterföreställning om vatten tillsammans med gatubarn från Nairobi. 2018 kommer man att turnera och undrar om det finns skolor i området som är intresserade i avrinningsområdet

En slutrapport från LONA-projektet är framtagen som ligger på vattenrådets hemsida.

Information och kontakter

Informationsbrev

Ett informationsbrev om aktuella frågor i vattenrådet har skickats ut till kontaktpersoner bland medlemmarna under oktober.

Hemsida

Handlingar och information har lagts ut på hemsidan.

Mailutskick

Inbjudningar och information har skickats ut via en maillista med kontaktpersoner för medlemsorganisationerna.

Referat från årsmöte

Referat från årsmötet under 2016 kom in i Markbladet, AnnonMarkna´n och Kungsbacka-Nytt.

Lärarnätverk

Information om vad som hänt med Vattnet i skolan har skickats ut till ca 50 pedagoger inom avrinningsområdet.

Remisser - skrivelser

Synpunkter angående pumpstationer vid Lygnern och Almered till Marks kommun 2016-04-21

Lygnerns vattenråd ser positivt på överföringsledningen via Sätila mot Skene, vilken bedöms kunna minska utsläppen av näringsämnen då avloppsreningsverket i Sätila stängs. Vattenrådet vill dock att volymen på de brunnar som ska ta emot avloppsvatten vid pumpstopp ökas så att tiden för att brunnarna fylls blir så lång att det inte kommer uppstå risk för bräddning till recipienten. Vid Sätila sand finns uppgifter om flera rödlistade vattenväxter som är mycket känsliga för igenväxning. Här finns ett mycket stort och värdefullt bestånd av den starkt hotade (EN) borstsäven, en liten och konkurrenssvag strandväxt som inte tål övergödning och igenväxning. Enligt boende i området har det skett en ökning av vass under senare år. Lövbrobäcken, i vars avrinningsområde pumpstationen vid Almered befinner sig i, har måttlig status. Detta beror på för höga halter av fosfor. Det innebär att åtgärder måste göras mot övergödning

enligt vattendirektivet för att höja vattendragets status. Av denna anledning bör det även finnas en brunn som kan ta emot avlopp vid stopp i pumpstationen vid Almered.

Synpunkter på översiktsplan för Marks kommun, 2016-09-25

Vattenrådet tycker, enligt tidigare synpunkter på förslaget till översiktsplan, att vattnet inte lyfts fram på ett tillräckligt pedagogiskt och tydligt sätt. Vattendirektivets insikt om att vattnet är en av de viktigaste strategiska frågorna och att arbetet måste ske avrinningsområdesvis och alltså ske över kommungränser behöver framgå tydligare i ÖP:n. Exempelvis är Lygnern en vattentäkt för Kungsbacka kommun. Man behöver visa bättre hur kommunen påverkas av aktiviteter uppströms kommunens vattendrag och hur verksamheter i kommunen påverkar nedströms.

Något vattenrådet särskilt vill betona är vikten av miljöanpassad dagvattenhantering, inte minst inom föreslagna lis-områden (Landsbygdsutveckling i strandnära lägen), samt även översyn och förbättring av tidigare dagvattenhantering.

Vid framtida anläggningar är det viktigt att föregå som särskilt gott exempel. Pumpstationer längs avloppsledning där bräddningar sker i vattendrag bör ha tillräckligt stora brunnar för uppsamling vid eventuella bräddningar. (Jämför krav som finns på gödselhantering inom jordbruk.)

De utplacerade lis-områdena 07D Smälteryd och 07A Lygnevi består av mycket känsliga områden. Delar av områdena ingår i Storåns svämplan, vilket innebär att det både omfattas av Vattendirektivet och Översvämningdirektivet. Enligt vattendirektivet får statusen, där bl a hydromorfologin ingår, inte försämrats. Byggnationer, utfyllnader etc som påverkar svämplanets funktion bör inte få ske. Inte heller bör byggnationer eller exploateringar ske som hindrar framtida fortsatt meandering av åfåran. Områdena ingår i riksintresse för naturvård. I områdena finns flera ovanliga och rödlistade arter. Området har pekats ut som särskilt värdefullt i LONA-projektet Lygnerns norra branter som drivits av Marks kommun och behöver därför särskilt anpassad skötsel. Området vid Lygnevi används som pedagogiska vattenmiljöer av Sättilaskolan inom LONA-projektet Vattnet i skolan.

I Kungsbacka kommun ingår alla tillförande vattendrag till Lygnern i den sekundära skyddszonen för Fjärås Bräcka vattentäkt. Även Storåns utflöde i Lygnerns bör betraktas på liknande sätt. Här behöver risken uppmärksammas för förorening från campingen i Sätila där husvagnar har funnits/finns uppställda i omedelbar anslutning till Storån. (Jämför krav som finns på skogsbruk längs tillförande bäckar till Lygnern.)

Synpunkter angående pumpstationer längs överföringsledning mellan Hällingsjö och Rävlanda 2016-10-04

Vattenrådet har lämnat en skrivelse till Härryda kommun där man uppmanar till att använda uppsamlingsbrunnar. Överföringsledning planeras mellan Hällingsjö och Rävlanda med fyra pumpstationer vid bäckar i avrinningsområdet. Det är viktigt att kommuner föregår med särskilt gott exempel, särskilt med tanke på de höga krav som ställs på bl a jordbruket vad gäller gödselbrunnar mm. Därför vill vattenrådet betona vikten av nolltolerans mot bräddningar från pumpstationer som kan hamna i mindre bäckar inom Lygnerns avrinningsområde. Lygnern är dessutom vattentäkt för Kungsbacka kommun, där tillflöden till sjön ingår i sekundära skyddszoner. Vattenrådet kräver därför brunnar som ska ta emot avloppsvatten vid pumpstopp och underhåll med tillräcklig volym så att tiden för att brunnarna fylls blir så lång att det inte kommer uppstå risk för bräddning till recipienten.

Invasiva arter

Länsstyrelsen har frågat om den invasiva arten gul skunkkalla finns vid vatten i avrinningsområdet. Vid arbete med Vattnet i skolan upptäcktes mycket stora bestånd längs Sandaredsån som mynnar i Viaredssjön. Den finns även i bäck nära strax NO om Tostared som mynnar i Lygnern, vilket vattenrådet rapporterat till länsstyrelsen.

Bevakning

Exploatering vid Erikstorp

Vid anläggning av tomter har man vid Erikstorp i Bollebygd byggt upp en hög platå och skapat en mycket brant sluttning ner mot bäcken där man sedan tippat lösa massor. Detta täppte till bäcken och har skapat mycket starkt grumling i den öringförande bäcken samt vidare ut i Nolån från hösten 2015 och framåt. Flera personer har vid upprepade tillfällen hört av sig till vattenrådet om detta varvid besök gjordes på platsen 2015 och skrivelse skickades till kommunen och länsstyrelsen.

Entreprenören har blivit ålagd av länsstyrelsen att åtgärda problemen med den större anlagda dammens vall samt en kortare sträcka av bäcken efter dammen. Länsstyrelsen har däremot lagt ansvaret på Bollebygds kommun att följa upp och se till att åtgärder görs i den branta sluttningen ner mot bäcken. Sista datum för återställning är 1 april 2016. Kraftigt grumligt vatten har rapporterats från bäcken som strömmar ut i Nolån även under 2016 och 2017. Foton har skickats till vattenrådet och vidare till handläggare Ulf Juto på länsstyrelsen. Han har i sin tur kontaktat Bollebygds kommun som åkt ut för att titta. Om några åtgärder har gjorts för att minska skadorna har vattenrådet för närvarande inte kännedom om. Enligt uppgifter verkar detta inte vara fallet.

Kraftverket vid Ålgårda

Tidigare har det varit problem med att det runnit för lite vatten i omlöpet vid kraftverket eftersom luckan till omlöpet inte varit öppen som den ska.

Vattenrådet tillsammans med länsstyrelsen i västra Götaland har träffat vattenkraftsägaren för att diskutera problemet och finna lösningar.

Under 2016 har Länsstyrelsen i Västra Götalands betalat för att luckan vid fiskvägen ska vara helt öppen under året mellan 1 april-30 nov. Därefter har länsstyrelsen fått ihop pengar för att luckan vid fiskvägen ska kunna vara öppen från 1 april-30 nov för all framtid. Avtal för detta ska skrivas under vintern 2016/2017. Kraftverksägaren ville koppla detta med åtgärder i utloppet av Stensjön (breddning av utloppet och återutsättning av block i fåra). Länsstyrelsen har pratat med Kungsbacka kommun, som har fått pengar för biotopförbättrande åtgärder i området, om att göra detta inom snar framtid.

Under hösten 2016 har det trots detta fungerat dåligt vid Ålgårda p g a att turbinerna gått så mycket i förhållande till den ringa nederbörden att sjön sänkts långt under den i vattendomen fastställda dämningssgränsen. Detta har lett till att det rinner för lite vatten i omlöpet även om luckorna står öppna. Liten uppvandring av fisk skedde under oktober och nedvandrande ål fastnar. Tidigare ägare har reglerat på den övre dämningssgränsen. Länsstyrelsen i Halland har, vad vattenrådet anser, inte agerat tillräckligt i ärendet. Under vårvintern säger dock länsstyrelsen i Halland att arbetet ska prioriteras.

Vandringshinder vid Sundtorpsån

Vandringshinder finns i Sundtorpsån i form av damm. Tankar finns att starta ett vattenkraftverk här. Länsstyrelsen har sagt nej till vattenkraftverk. Bollen ligger hos länsstyrelsen för att skapa fri väg förbi.

Fiskvägen vid Forsa

Fiskvägen vid Forsa fungerar dåligt. Vattenrådet har frågat länsstyrelsen om det är något på gång med att förbättra den. Länsstyrelsen har varit ute och tittat.

Vattenrådets framtidstankar och visioner

Sammanställning från möten 2007-2016

En sammanställning av tankar från alla tidigare medlemsmöten har gjorts som handlar om vattenrådets roll, de viktigaste uppgifterna/utmaningarna och hur ska vattenrådet arbeta för att nå dit? Sammanställningen ligger på vattenrådets hemsida.

Framtidstankar i styrelsen

Vid medlemsmötet vid förra årsmötet framfördes önskemål att styrelsen skulle formulera förslag till visioner. Tankar som diskuterats vid styrelsemöten är följande:

- Om många gör lite blir det gjort mycket. Skapa större delaktighet.
- Viktigt att fortsätta med Vattnet i skolan.
- Studiecirkel om Skogens vatten pågår 2016/2017.
- Kommunala engagemanget är viktigt. Förbättra kontakten med kommunerna. Man skulle tjäna på en bättre samverkan. Man skulle kunna träffa några representanter för samtal om vatten. Gemensam träff med presidierna för miljö och hälsa skulle vara bra.
- Nytt informationsmaterial.
- Hemsidan, titta över arbetstiden för den. De unga och skolorna – anpassa hemsidan.
- Behov av åtgärder för att ta bort vandringshinder i bäckar vid vägtrummor och göra biotopvårdande åtgärder där block är rensade. Pengar finns att söka för att anlita konsulter.
- Fiskevårdsplan.

Årsredovisning till Vattenmyndigheten

Årsredovisning till vattenmyndigheten för att få det årliga samverkansbidraget har lämnats in.

Samordnad recipientkontrollen

Under 2016 utfördes fysikaliska-kemiska undersökningar enligt kontrollprogrammet. ALControll och Medins Havs och vattenkonsulter har haft uppdraget att genomföra recipientkontrollen och ta fram årsrapporten. Länsstyrelserna har svarat för uppföljningen av kalkningen.

Årsrapporten för recipientkontrollen 2016 kommer att finnas utlagd på Lygnerns vattenråds hemsida

Tillfälliga kontrollpunkter

Under vintern 2015/2016 har två kompletterande tillfälliga kontrollpunkter för vattenkemi lagts i Nordån på grund av uppgifter om minskande mängd flodpärlmusslor och indikationer på högt ledningstal. Volvo testbana har även kontaktats för att få deras kontrollpunkter och analysresultat från dessa.

Fångst av fisk för analys av miljögifter i fisk i Viaredssjön och Lygnern

Sex gäddor från Lygnern och fem gäddor från Viaredssjön fångades för analys av personer från Lygnerns fiskevårdsområdesförening och Viaredssjöns sportfiskeklubb. Gäddorna är inlämnade och resultat ska fås under mars 2017.

Tankar om fler deltagare i samordnad recipient

Tankar om att involvera fler företag i den samordnade recipientkontrollen har diskuterats Volvocars för att höra om de vill vara medlemmar och bidra till recipientkontrollen. De har dock eget kontrollprogram i bäckar innan det rinner ut i Nordån och vill inte delta.

Sven Johansson
Ordförande

Lennart Svensson
Vice ordförande

Ragnar Nilsson

Kjell Svensson

Roger Persson

Lars-Bruno Johansson

Tomas Grönesjö

Jakob Engelbrektsson